

GASWINNING: SCHENDING VAN MENSENRECHTEN?

‘Ik voel me een reformatorische volksman!’ roept Fokko Oldenhuis, bijzonder hoogleraar Religie en Recht, op een gegeven moment uit. Oldenhuis is één van de vijf hoogleraren die op 26 februari een collegezaal van de RUG vol mensen toespreken over gaswinning. Thema: van zegen tot ramp. Biedt het recht mogelijkheden om het gevaar te keren?

De verzuchting van Oldenhuis is koren op de molen van het publiek. Veel mensen, zo blijkt wel uit de vragen achteraf en het applaus dat Oldenhuis en zijn collega’s meerdere keren ten deel valt, wonen midden in het aardbevingsgebied en hebben zo hun ervaringen met de ondoorzichtige procedures en besluiten van de NAM, de Dialoogtafel en de andere spelers op het gasveld. ‘U heeft geen behoefte aan een speeltuintje in Loppersum’, houdt Oldenhuis het publiek voor. ‘U heeft behoefte aan een goede aanpak van uw schade. De veroorzaker van de schade mag niet dezelfde zijn die bepaalt wat en hoeveel er hersteld gaat worden.’ Uiteindelijk is het de rechter die het laatste woord heeft, nu, aldus Oldenhuis, de rechtstaat met voeten is getreden. Om het geschonden vertrouwen in de rechtsstaat te herstellen, moet volgens hem de rechtbank Noord- Nederland uitgebreid worden met een bijzondere kamer, bestaande uit ervaren rechters. Deze kamer moet ook worden belast met het toezicht op de afwikkeling van de schade.

Waarschuwing voor dodelijke slachtoffers niet overdreven

Jan Brouwer doet er een schepje bovenop. Hij wijst op artikel 2 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens: het recht op leven. Niemand mag opzettelijk van het leven worden beroofd. Brouwer wijst erop dat opzet ook voorwaardelijke opzet kan zijn. Dat wil zeggen dat de dader weet dat een ander door zijn toedoen gevaar loopt, maar dat hij de gevolgen van zijn daden op de koop toe neemt. Overdreven? Staatstoezicht op de Mijnen zegt het zelf. En ook de dijkgraaf van Noorderzijlvest waarschuwt dat een dijkdoorbraak als gevolg van de aardbevingen Groningen 1.80 meter onder water zet. Hij pleit voor een sterk samenwerkingsverband tussen gemeenten: een gemeenschappelijke regeling.

Geen transparantie

Herman Bröring valt over het volstrekte gebrek aan transparantie. De Dialoogtafel ontbeert elk juridisch kader. Het begon al bij de oprichting. Welk probleem moest de Dialoogtafel oplossen? Vertrouwen herstellen? Dat is wel heel abstract. En wie neemt de beslissingen? Wie is bevoegd? Wat doet de Economic Board? Wat is eigenlijk een ‘board’? Gaat het hier om bestuursrecht of privaatrecht? Het gaat om privaat geld, maar er is toch een groot publiek belang? Welke beroepsmogelijkheid heeft een burger? De toegang tot het recht is voor veel burgers een hoge drempel. Het gebrek aan transparantie draagt in ieder geval niet bij tot een herstel van vertrouwen, dat moge duidelijk zijn. ‘Ik roep u niet op om het te doen, maar ik ben wel benieuwd wat er gaat gebeuren als u bij de rechter nadeelcompensatie eist.’ Nadeelcompensatie, zo legt hij uit, is een vergoeding die een burger kan krijgen bij een overigens rechtmatig besluit.

Willekeur

Albert Verheij gaat in op een specifiek schadegevolg: de waardedaling. Ook daar zitten nogal wat adders onder het gras. De regeling die de NAM heeft bedacht, is behoorlijk willekeurig, sterker nog, in strijd met geldend recht. Om in aanmerking te komen voor compensatie, moet je bijvoorbeeld je

huis (in één van acht gemeenten uit het gebied) na 25 januari 2013 verkocht hebben. Die criteria leiden tot allerlei vragen. Als je je huis niet wilt verkopen, zou je dan toch kunnen 'afrekenen'? En is het wel verstandig om nu af te rekenen, terwijl de situatie nog lang niet stabiel is?

Voor het karretje van de NAM gespannen

Onder leiding van Oscar Couwenberg is er nog gelegenheid voor vragen aan de sprekers. Lambert de Bont van de GBB wijst op de gedwongen uitzetting van mensen uit hun huis. 'Wij versterken uw huis, zodat we verder kunnen gaan met de gaswinning.' Dat is volgens hem de filosofie die daarachter zit. Jan Brouwer bevestigt: 'Gemeenten laten zich daarmee voor het karretje van de NAM spannen. Daarom is tegenmacht van de gezamenlijke gemeenten zo nodig.' Maar wat kunnen gedupeerde burgers nu concreet doen, luidt de vraag van velen uit de zaal. Brouwer: 'De gang via de rechter naar het Europees Hof is een jarenlange weg. Op dit moment kan ik aanraden u te voegen bij de zaak tegen het verlenen van de gaswinningsvergunning door de minister.'

Nicolette Scholten